

Obituari

Thomas Kuhn

Carlota Solé

El propassat 17 de juny de 1996 morí Thomas Kuhn a Cambridge (Massachussets, EUA), a l'edat de 74 anys. Nascut a Cincinnati (Ohio, EUA) el 18 de juliol de 1922, Kuhn va ser professor en universitats americanes d'alt prestigi (Carolina-Berkley, Princeton, MIT-Boston) i ensenyà a diverses universitats europees. La filosofia de la ciència es desenvolupà enormement a partir de les seves aportacions i de les reaccions que va generar.

La paraula *paradigma* és pronunciada quasi automàticament i sense reflexió per molts de nosaltres. Ha esdevingut en les últimes dècades patrimoni lingüístic del llenguatge ordinari i quasi quotidià dels qui compartim la cultura occidental. Fou Kuhn qui als anys seixanta donà contingut a aquesta avui famosa i tan utilitzada paraula. Per retre un modest homenatge a aquest indiscutible important filòsof de la ciència, en el moment de la seva mort cal recordar una de les seves obres mundialment reconegudes: *The Structure of Scientific Revolutions*, publicada l'any 1962 i revisada en un postscript el 1969.

En aquesta obra Kuhn planteja la qüestió de com es pot avançar en el coneixement científic de la realitat. Intenta respondre a la pregunta de si la ciència avança acumulant coneixements de forma progressiva i continuada, o bé a salts o ruptures amb la visió general acceptada i dominant sobre un o uns fenòmens. És així que es pot entendre el concepte de paradigma com un model o patró acceptat, un assoliment científic universalment reconegut que, durant un determinat període de temps, proporciona models de problemes i models de solucions a una comunitat de científics. Un paradigma consisteix en un conjunt de teories, d'instruments analítics que són acceptats per la comunitat científica de la qual sorgeix, teories i instruments que són utilitzades per a la investigació. Els resultats d'aquesta investigació formen part de l'activitat científica que Kuhn denomina *normal*. En períodes de «ciència normal», el o els paradigmes no es qüestionen ni són criticats destructivament, tot i que els científics puguin mantenir punts de vista crítics al seu respecte. Kuhn defineix *comunitat científica* com la formada per persones que han tingut «una formació professional similar, han absorbit la mateixa literatura tècnica i n'han derivat moltes lliçons idèntiques». Els especialistes o practicants d'una especialitat científica que formen una comunitat científica es consideren i són considerats com a persones responsables únicament de la prossecció d'objectius com-

partits, entre els quals s'inclou el de la formació de successors. Entre aquests grups la comunicació és relativament completa i els judicis professionals són relativament unànimes. (Kuhn, 1970, p. 177-180). El magma desordenat i multivariat de supòsits, premisses, hipòtesis, conjetures i d'altres elements amb els quals juga el científic abans de poder estructurar mínimament qualsevol teoria científica, s'ordena i s'estructura definitivament quan una comunitat científica adopta un sol paradigma. Així, els conceptes de paradigma i de comunitat científica es troben íntimament relacionats. Un paradigma es constitueix pels supòsits teòrics generals, les lleis i les tècniques per a la seva aplicació que adopten els membres d'una comunitat científica, en el seu intent i el seu objectiu d'explicar alguns aspectes del món reals, cognoscibles mitjançant l'experimentació. A partir i a través d'un paradigma, la comunitat científica desenvolupa i practica el que Kuhn denomina «ciència normal».

La ciència avança sobre la base de l'existència d'un paradigma capaç de donar fonament a una tradició de ciència normal fins que és substituït per un altre paradigma. D'acord amb Kuhn, hi han ciències com la física que han anat substituint uns paradigmes per uns altres, mentre que d'altres disciplines (com la sociologia) no compten amb cap paradigma (o els paradigmes existents no són prou potents) per ser qualificada com a ciència madura. El que distingeix la ciència normal, madura, de l'activitat relativament desordenada de la preciença, immadura (com és l'activitat científica que duu a terme la sociologia, segons aquest filòsof de la ciència), és la manca d'acord sobre el que és fonamental. La constant discussió sobre el que és fonamental impedeix desenvolupar un treball científic esotèric. Aquesta és la situació de la sociologia, disciplina en la qual sembla pràcticament impossible que un paradigma s'imposi com a guia d'investigació i d'interpretació dels fenòmens observats, per avançar en el coneixement científic (Kuhn, 1970, p. 67-69, 85-90). El sociòleg no deixa de discutir sobre el nucli de fonament de la seva disciplina i aquest esforç intel·lectual li resta forces per a la recerca de nous camins i resultats. Tot i no ésser compartida per molts científics socials aquesta visió pessimista de la nostra disciplina i haver progressat enormement des de Kuhn la reflexió filosòfica sobre la construcció de teories científiques i l'avenç del coneixement sobre la realitat, les idees d'aquest gran teòric de la ciència ens estimulen i ens impulsen a defallir en qüestionar-nos sense descans sobre la nostra activitat i la nostra responsabilitat com a científics.